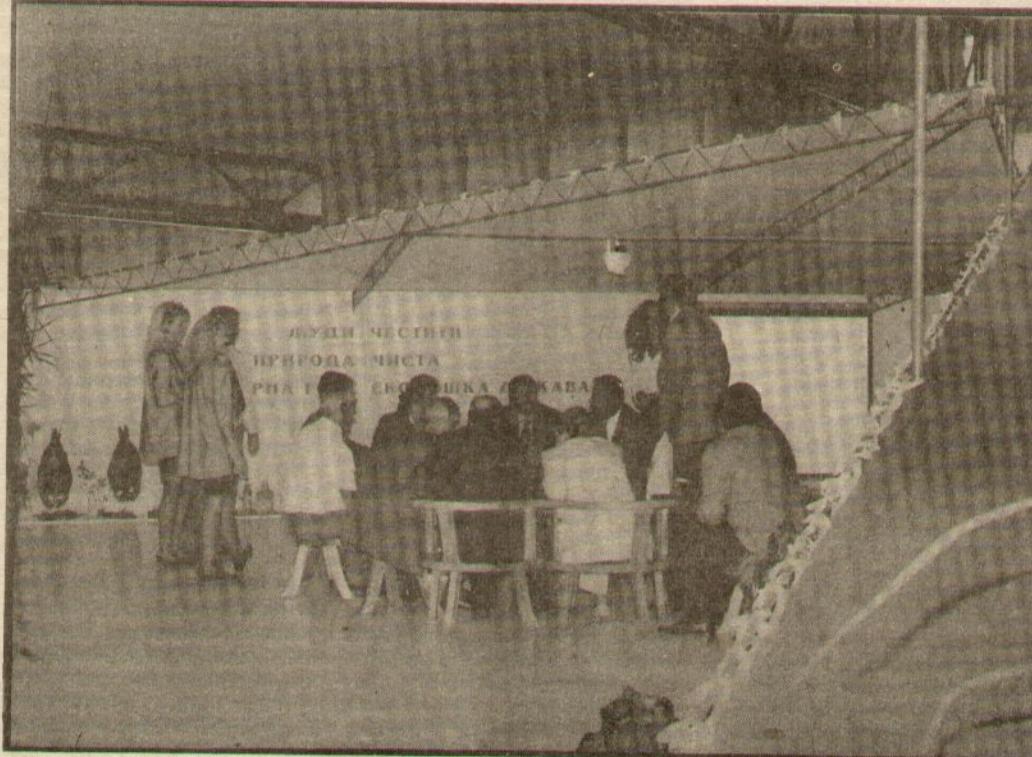

Приморске новине

Будва, Јун 1995.
Цијена 1 динар

Излази мјесечно Година ХХIII Број 391

ИНОСТРАНИ НОВИНАРИ У БУДВИ

ЗА ОБЈЕКТИВНИЈУ СЛИКУ

У Будви је од 31. маја до 2. јуна одржан 33. Међународни сусрет новинара на којему је учествовало 40 иностраних новинара из 25 држава - Америке, Јапана, Кореје, Израела, Русије, Украјине, Мађарске, Бугарске... као и један број домаћих новинара. За иностране новинаре приликом боравка у Будви, привредни је обилазак Будванске ривијере, а уприличено је неколико сусрета с представницима Владе Црне Горе и с предсједником **Милом Ђукановићем**, представницима Привредне коморе, поморске и туристичке привреде.

Посебно занимљив био је сусрет црногорског премијера **Мило Ђукановића** с новинарима из иностранства. Директна штета која је санкцијама нанијета црногорској привреди, рекао је Ђукановић, достигла је 5 милијарди и 600 милиона долара. Око 30 хиљада радника налази се на принудним одморима, а стандард грађана је драстично опао. Грађански рат траје несмањеном жестином, руко-

водства зараћених страна су од намјере за мир удаљенија него икада, а становништво и привреда Југославије су крајње исцрпљени. Међународни заједници и Уједињене нације су све немоћнији са све лошијим процјенама и потезима, па би моја порука била, рекао је Ђукановић, да је крајње вријеме да Уједињене нације и водећи међународни фактори, поред вербалног уважавања мировне политичке Југославије, дају конкретни доказ подршке мира и стабилности на овим просторима и укину санкције Савјета безједностности...

Инострани новинари су се сусрели и с министром туризма **Драганом Милићем** и министром за заштиту животне средине у Влади Црне Горе **Аном Мишуромићем**. Министар туризма је саопштио новинарима да је црногорски туризам увођењем санкција претрпео штете које се процењују на око 600 милиона долара, иако је за све то вријеме Црна Гора била оаза мира на немирном балканском

простору. Милић је и овом приликом изразио наду да ће неправедно уведене санкције бити укинуте и да ће се црногорски туризам ускоро вратити на европско тржиште.

Ана Мишуромић је истакла да животна средина, вода, ваздух, земља, не могу бити предмет санкција и упознала инострane госте о припремама програма за развој екотуризма, поред вербалног уважавања мировне политичке Југославије, дају конкретни доказ подршке мира и стабилности на овим просторима и укину санкције Савјета безједностности...

Министар поморства и саобраћаја у Влади Црне Горе **Војислав Мићуновић** је истакао да је тешко процјенити штету поморске привреде изазвану санкцијама, али је сигурно да је она већа од 280 милиона долара, док цјелокупна поморска флота у овим условима пропада засточена у разним лукама свијета.

Р.Павићевић

не знамо какав ће бити децембар, нити сви ови мјесеци до децембра.

● Прошао је мај, најљеши мјесец у години, епитет који смо му вјероватно дали због бубњења природе, због зеленила и цвијећа које тада добија као мелем на рану тумарне и хладне зиме. Италијани које бије глас да знају што је лијепо су кратко рекли: пролеће је за очи, а јесен за уста. И, нимало случајно, свјетски дан заштите животне средине (или човјекове окoline) 5. јун пада баш у зениту пролећа. Како у свијету тако и у нашој Црној Гори, ријешено да буде еколошка држава. Права у свијету, наравно, како нам и приличи. Зато и имамо еколошке склопове, еколошке пројекте, еколошку свјетост, еколошку причу, али никако да еколошки проходамо, јер лаичка већина нешто не примјеђује практичне потете и кораке са еко предзна-

ком. Еколођа је, кажу по знању и функцијама упућености, много више од зеленила и чистоће, бистрих и незагађених ријека, језера и мора, то је, кажу, одрживи развој, али лајци (опет они) никако да схвате како ћемо се то одржавати и развијати ако се према природи (земљи, води и ваздуху) односимо како смо већ навикли, не мијењајући ништа осим нормативне регулативе. И колико ће нас одржати и стиди држављанство еколошке државе.

● Можда је свему крива еколошка свјетост, можда су у Црној Гори изоштренија чула за све што нам дједује нееколошки, али и поред задовољства при само помисли да ће наши потомци (можда чак и ми) имати срећу да живе у правој, стварној еколошкој држави, то не можемо чекати затворених очију. Посебно кад нам смета нешто је близу, а чини нам се да не би мора-

ло бити тако.

● У том „контексту“ прати-мо што се ових дана дешава с петровачким парком. Ријешили неки Погјединци да граде баш у парку (зато им и пристоји оно велико почетно П), јер им баш ту одговара, надлежни им то одобрили. Надлежни, које неко у Петровцу сада зове „Морско добро“, а неко „Морско зло“, зависно од тога шта је коме ближе, шта су добили а шта изгубили.

Петровчани су се побунили, хтјeli су, како каже предсједник Мјесне самоуправе Војо Франчићевић, да уски појас уз плажу заштите од разноразних привремених објеката, да се забрани грађа у парку, да се сачува та зелена оаза коју су Петровчани створили од своје земље, деценијама његовали и сматрали је својом свetiњом. Хтјeli и - нијесу успјeli, иако их је подржала Општина. И градња је настављена. Обогаћиће се

тако угоститељска понуда уз петровачку обалу на рачун парка. Важно да је почело, следећи упад у парк нико неће оспоравати. Треба градити, треба финансијати (и еколошку) државу, па и парк томе треба да для њу жртву, свој допринос. За утјеху, ако је парковима, зеленилу, плутњима града прихvatljiva ta kategorija, није ово једини случај рањавања парка зарад нечијег градитељског ћефа или хира. Тачно прије седам година нијесмо били декларисани као еколошка држава.

● А паркови су више од зеленила, траве, цвијећа, дрвећа. Бар за обичне људе, лајке, које се понекад тамо и нађу. Онако, еколошки, како они то схватају. Можда ће се у тој еколошкој држави мочи без паркова, можда ће се узимати нека замјена, али у том интервалу висок питање (лаичко) заштите паркови умиру на праву еколошке државе. И то - еколошки.

● Испаде ово, ето, „ничим изазвана“ жалопојка за парковима, а било је много важнијих ствари протеклог мјесеца у овој општини. Тачно али и паркови су важни. Онако лајчи и еколошки.

● Васо М. Станишић

ТРЕЋИ САЈАМ ЕКОЛОГИЈЕ

ЗАКОН О ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

На Јадранском сајму у Будви од 24. до 27. маја, одржан је Трећи сајам еколошке манифестације отворио је др **Јанко Радуловић** савезни министар за науку, развој и заштиту животне средине, а присутне су биле најзначајније институције и предузећа из наше земље која се баве заштитом животне средине, производњом здраве хране и љековитог биља.

Поздрављајући присутне др Радуловић је на отварању рекао да ће ова манифестација дати крупан допринос схватању и реализацији концептада одрживог развоја, а има посебан значај јер се одржава у туристичком подручју и Црној Гори која је у свом концепту развоја приоритет дала еколођији, проглашавајући се еколошком државом.

За вријеме трајања Сајма еколошке манифестације организован су бројни научни и радиони склопови. Тако је у организацији Министарства за заштиту животне средине Црне Горе, одржан окружни склоп под називом Савремена еколошка политика у Црној Гори. Говорећи о законској регултиви, министар за заштиту животне средине Црне Горе **Ана Мишуромић** је истакла да је предлог Закона за заштиту животне средине поред радних тијела и комисија Владе Црне Горе, достављен свим нау-

чним и стручним институцијама као и општинама у Црној Гори, а након тога наћи ће се у Скупштини Црне Горе.

Основни циљ доношења овог закона, казала је Ана Мишуромић јесте, да се на бољи и ефикаснији начин уреди цијела проблематика и да се успостави координација између свих сегмената животне средине на њеном очувању и унапређењу. Закон је базиран на свјетским принципима везаним за очување природних вриједности и успостављање еколошке одговорности за све оне који на било који начин угрожавају животну средину.

Министарства заштите животне средине Црне Горе и Србије организовали су окружни склоп под називом Заједнички национални парк Проклетие, а било је занимљиво и савјетовање о савременој еколошкој политици, менаџменту и образовању у еколођији, стандардима и заштити животне средине.

За вријеме трајања Сајма еколошке манифестације обављена је светска промоција новооткривене биљне врсте Проклетијске пркоснице, а о њој је говорио млади научник мр **Димитар Лакушић** са Природно-математичког факултета у Београду.

Р.П.

Приморске новине

У
О
В
О
М
Б
Р
О
Ј
У

- Општински одбор ДПС о бесправној градњи и Дульјеву
- Различити ставови о враћању земљишта
- Приче с другог колосјека – Палма у тароту
- (Не)обични суграђани: Јово Марковић – еколог у теорији и пракси
- Град-музеј без музеја зашто и докле?
- „Свети Сава“ у Маинама

Сљедећи број „Приморских новина“ излази 8. јула 1995.

дневник уредника

ПАРКОВИ УМИРУ – ЕКОЛОШКИ

КАКВА јун, такав децембар – ова њемачка изрека прикладна је овог мјесеца најдужих дана и најкраћих ноћи у години, када се своде рачуни првог полутора мјесеца и скицира годишњи биланс. Њемаца више нема на овим просторима као најбројнијих страних туриста, пореметиле су се све билијардне ставке, без Њемаца, ето, некако, можемо, али остаје обавеза и обичај јунског погледа на децембар. Туристичког и привредног прије свега, јер непосредно или посредно угоштитељство и туризам овде „уређују“ све токове, приходе и расходе. Судећи по резултатима туристичке предсезоне која је у зениту временски, али не и туристички, јер предсезонски приходи не значе много, за (оптимистичке) прогнозе још је рано и све се свodi на „ако“ претпоставке. Припремамо се за туристе па колико их буде. Нека нам не замјери јун, али заиста

не знамо какав ће бити децембар, нити сви ови мјесеци до децембра.

● Прошао је мај, најљеши мјесец у години, епитет који смо му вјероватно дали због бубњења природе, због зеленила и цвијећа које тада добија као мелем на рану тумарне и хладне зиме. Италијани које бије глас да знају што је лијепо су кратко рекли: пролеће је за очи, а јесен за уста. И, нимало случајно, свјетски дан заштите животне средине (или човјекове окoline) 5. јун пада баш у зениту пролећа. Како у свијету тако и у нашој Црној Гори, ријешено да буде еколошка држава. Права у свијету, наравно, како нам и приличи. Зато и имамо еколошке склопове, еколошке пројекте, еколошку свјетост, еколошку причу, али никако да еколошки проходамо, јер лаичка већина нешто не примјеђује практичне потете и кораке са еко предзна-

ком. Еколођа је, кажу по знању и функцијама упућености, много више од зеленила и чистоће, бистрих и незагађених ријека, језера и мора, то је, кажу, одрживи развој, али лајци (опет они) никако да схвате како ћемо се то одржавати и развијати ако се према природи (земљи, води и ваздуху) односимо како смо већ навикли, не мијењајући ништа осим нормативне регулативе. И колико ће нас одржати и стиди држављанство еколошке државе.

● Можда је свему крива еколошка свјетост, можда су у Црној Гори изоштренија чула за све што нам дједује нееколошки, али и поред задовољства при само помисли да ће наши потомци (можда чак и ми) имати срећу да живе у правој, стварној еколошкој држави, то не можемо чекати затворених очију. Посебно кад нам смета нешто је близу, а чини нам се да не би мора-

О ТОМЕ СЕ ГОВОРИ: ВРАЋАЊЕ ГРАДСКОГ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

... А КАД ЏЕ НЕ ЗНАМО

● Сличности и разлике у ставовима Општине, државних органа, Одбора за враћање земљишта, Демократске партије социјалиста и Народне странке

Прије пет година покренуто је питање враћања земљишта одузетог у послијератном периоду власницима кроз форму национализације и експропријације и плаћеног „правичном накладом“, питања о коме се неколико деценија није могло расправљати, јер је „општи“ или „друштвени“ интерес налагао да се одузима од приватних власника и увећава друштвена имовина. Ово питање покренуто и подржано из републичког државног и партијског врха, изазвало је велико интересовање и у нашој општини која је свој послијератни развој постигла управу на национализованом и експропријисаном земљишту. Власници раније одузетог земљишта надали су се да ће се проблем враћања тог земљишта решити јединствено и истовремено за читаву републику, али то се није десило због различног тртмана земљишта. Односно, републичким прописима је прво одлучено да се враћа пољопривредно земљиште, а да ће се питање враћања градског грађевинског земљишта решити посебним законом.

Од тада у нашој општини почине негодовање власника раније одузетог земљишта, а приговори се упућују и републичким и општинским органима и партији на власти. Сматрају да су доведени у неравноправан положај, да је и градско-грађевинско земљиште у моменту одузимања било пољо средње, и да на њега треба примijeniti прописе о враћању пољопривредног земљишта. Више о том проблему покушали smo сазнати од представника Одбора за враћање одузетог земљишта. Скупштине општине и двијеполитичке странке - Демократске партије социјалиста као партије на власти и партије која је својевремено иницијала (и објајала) враћање одузетог земљишта, и Народне странке која се посебно ангажовала око питања враћања земљишта и друге имовине одузете након Другог свјетског рата.

Скупштина општине Будва је прије четири године, 2. јула 1991. године, закључила да је „градско грађевинско земљиште које је национализовано, експропријисано или на други начин једностраним актом проглашено друштвеним, потребно повратити ранијим власницима онамо где за то постоји могућност, где није приведено намјени, адекватно замјенити, уколико има слободних локација, или надокнадити разлику до тржишне цијене онамо где она није исплаћена“. Након тога није битно што урадило ни промјенило, а протекли период би се могао означити као ишчекивање нових републичких прописа који би прецизније разделили ово врло сложено питање. Одбор за повраћај земљишта је више пута тражио да Скупштина општине почне реализовати свој закључак, али одговор је

био исти - чекају се прописи. На захтјев Одјељења за комуналне дјелатности Републички завод за геодетске и имовинско-правне послове је почетком прошле године дао тумачење у коме каже да је Законом о измјенама и допунама Закона о грађевинском земљишту 1988. године омогућено враћање градског грађевинског земљишта на којем није започета изградња и уређење или је започета, а није у цјелини или већим дијелом изgrađeno у складу са Законом, којим је предвиђено да се као грађевинско земљиште може одредити само земљиште за које је донешен детаљни урбанистички план, а које не се привести намјени у року од пет година. Тиме се, стоји у тумачењу, хтјело спriječiti подруштвљавање земљишта у оним случајевима када се земљиште неће привести намјени ни у року од десет година што је раније рађено. Земљиште које престаје бити градско грађевинско враћа се у својину ранијем власнику. Закон, међутим, не предвиђа могућност поновних успостављања права својине на том земљишту ако је ранијем власнику исплаћена накнада или ако је покренут поступак за изузимање тог земљишта из посједа ранијег власника.

То тумачење је достављено Комисији Скупштине општине за прописе крајем прошле године, али о томе се још није, јавно, изјаснила ни Комисија, ни Скупштина општине, тако да Одбор за враћање земљишта још чека одговор на своју иницијативу.

У Одбору за враћање земљишта су нам понудили читаву архиву закључака, предлога и иницијатива упућених Скупштини општине и другим субјектима, којим траже да се коначно поче са враћањем градског грађевинског земљишта, које је прије тога било пољопривредно, наглашавајући да је то обавеза Демократске партије социјалиста према свом изборном програму и грађанима који су за тај програм гласали. Тада је у изборном програму Савеза комуниста, подсећају у Одбору, јасно писало: „Приватна и задржана земља одузета под политичким и другим притисцима и земља за коју није плаћена адекватна надокнада, мора се повратити првобитним власnicima или њиховим наследницима. Уколико то представља правно нерешив проблем, има им се исплатити правична надокнада у виду акционарског удела у предузећу или институцији која користи или је нови власник земљишта“. Власници у овом виде основног захтјева, али им није јасно како све ово озбиљније не сквате државни органи и убрзају активности на доношењу прописа који би омогућили спровођење изборног програма

и

СК, односно сада ДПС. Ради остваривања својих захтјева они су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактирали са другим општинским одборима за враћање земљишта, формиран је регионални одбор који ће вјероватно убрзо прерasti у републички, разговарали са потпредсједником Владе РЦГ Бораном Жижићем, упознали са својим захтјевима за прописом о изузимању земљишта из посједа ранијег власника, али су досад контактира

ИЗ
СТРУЧНОГ
УГЛА

FACTS FOR LIFE

UNICEF, UNESCO и Светска Здравствена организација покренули су акцију у свим врстама медија у циљу стављања информација о здрављу на располагање свима, нарочито родитељима генерације која долази. Овај напис допринос је тој акцији

ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ (II)

Aко прихватимо чињеницу да од здравља не постоји ништа драгоценје, ништа теже од болести, а трагичније од смрти, онда неминовно сlijedi питање: да ли чинимо све да „тад бљесак метеора“ како рече велики пјесник, бар мало дуже траје и да буде лишен боловања. Растућа медицинска технологија и њено савршенство не гарантују нам нажалост, много квалитетнији ни много дужи живот, ако сами не учествујемо у борби за очување здравља. Не постоје магичне ријечи које нам могу обезбедити здрав живот, ни промијенити нашу судбину. Али, постоје научна сазнања која говоре да је људски живот могућ ослободити од болести и људски вијек знатно продужити. Исхрана је ту неопорно један од фактора који може битно утицати на то. Савремене болести: гојазност, повећан крвни притисак, артериосклероза, болести срца, посљедица су првенствено измијењеног начина живота и исхране.

Неоспорна је чињеница да је двадесети вијек са својим технолошким чудима битно унаприједио наша сазнана о болестима и њиховом лjeчењу и спречавању;

Нажалост битно промијењен начин живота умјесто епидемија заразних болести донио нам је нове епидемије хроничних, незаразних оболења која су у претходном вјековима била изузетна ријектост. Крајем овог вијека два битна фактора су разлог умирања: болести срца и малигна оболења. Лијечење и једног и другог оболења без обзира на велике могућности савремене медицине је тешко, дуготрајно и неизвесно. Зато се данас свуда у свијету покреће битно питање како спriječiti болест. Такозвана примарна превенција већ је дала изузетно повољне резултате. А заснована је била на неким искуствима и невјероватном неравномјерном ра-

спореду наведених оболења. Ескими на пример, ријектко болују од кардиоваскуларних (срчаних) оболења иако у исхрани користе велике количине масноће које је медицина била прогласила највећим непријатељем крвних содова. У неким земљама Африке практично нема оболења од рака нарочито дигестивних органа јер у исхрани скоро искључиво користе биљну храну. У неким подручјима Француске где се редовно конзумира црно вино свакодневно, инфаркт је врло ријектка болест. У Јапану где се за исхрану риба конзумира свакодневно знатно је мањи проценат оболелих од артериосклерозе.

Примјери из наших крајева такође су многобројни.

У приморским крајевима где се у исхрани користи маслиново уље и риба мање је оболелих од шећерне болести кардиоваскуларних и малигних оболења.

У сеоским подручјима где је енергична физичка активност била свакодневна и исхрана скромна гојазност је била изузетак, а о појединачним случајевима изненадне смрти од инфаркта причало се годинама и биле су права ријектост, док су данас у тим крајевима заузеле прво место.

Нажалост исхрана у граду и селу постала је скоро идентична, с тим да је на селу још и обилнија.

Оброци преобогати мастима, пречишћени угљени хидрати са мало влакнастих материја, умањена физичка активност због технологије која је стигла сауда, уз пушење, алкохолизам и стрес готово је све ставила у исти положај. Неоспорна је чињеница да су интегрални производи од житарице, постали права ријектост. Свуда се конзумирају велике количине рафинисаног брашна (бијели хљеб), производи на бази шећера, рафинисане масти, месо произведено на фармама са исхра-

ном животиња која је неприродна и која битно утиче на квалитет, не само због брзине прирасте, већ и због обогаћивања хране животиња разним хормонима антибиотицима, адитивима...

Анализирајући такве чињенице епидемиологија нам је отворила врату да даља научна истраживања која су потврдила научну тачност, искуства да је исхрана незаобилазан фактор не само здравог развоја него и настанка болести, ако се она неправилно користи. Многобројне научне студије рађене на десетина хиљада људи показале су непосредну узрочну везу са нивоом масноћа у крви и настанка артериосклерозе и убрзања старења.

Старење практично почиње даном престанка раста дјетета, па чак и раније, а то се заједно са постојањем тајковине масне пруге које се већ у дјетињству јавља и први је знак почетка склеротског процеса у крвним судовима, који ће у зависности од начина живота, исхране и свакако наслеђе битно утицати на нашу даљу судбину.

Чувена Франлингамска студија рађена на преко 5.000 случајева у трајању од 14 година показала је шестоструко већу смртност људи који су имали повишен ниво холестерola у крви.

Зато се данас, већ у дјечјем узрасту треба изборити да се поново вратимо на основе здраве исхране које је Америчка медицинска академија препоручила. А то значи: Све више природне, нерафинисане хране, што више воћа и поврћа бар два пута недељно риба, маслиново уље уместо рафинисаног фабричког, масноће код дјеце у умјереним количинама, док би одрасли то могли свести на најмању мјеру. Со и шећер само за корекцију укуса, а интегрално брашно житарица и легуминозе редовно.

Последњих дводесет година улози влакнастих материја у свакодневној исхрани посвећује се посебна пажња. Њихов хемијски састав је је различит а учинак зависи од начина припреме, термиčke обраде и чувања. Главни извор влакнастих материјала су житарице односно опна житарица, поврће и воже – нарочито коштуњаво и махунарке.

Данас се сматра да влакнасте материје могу битно утицати не само на ниво масноћа у крви него могу бити и поуздана превенција неких

оболења као што су: повећан крвни притисак, шећерна болнест, коронарна срчана болнест, гојазност, малитне болести органа за варење и затвор. Питање количине влакнастих материја је индивидуално али је веома битна свакодневна употреба.

Уз избалansiranu исхранu која мора садржавати и друге врсте хране не постоји опасност од хиповитаминоза, мада се може сматрати реорпција неких витамина и неких олигоелемената због фитата којих у овој врсти хране има обилно.

Повишен крвни притисак који се јавља у епидемијској форми и последица је низа неповољних фактора од стреса и пушења до шећерне болнести и начина исхране са одговорајућим начином исхране може се битно кориговати. Данас се зна да исхрана богата калцијумом, магнезијумом и калијумом утиче на снижење притиска док је исхрана богата натријумом фактор повишен притиска.

Свакако да не смијемо заборавити да је данашња храна која се индустријски производи „обогаћена“ многим материјама за које се сматра да битно утичу на наше здравље.

Пестициди су ту на првом месту и храна богата масноћама је најбољата тим штетним материјама због њихове токсичности у мастима. Адитиви се такође редовно додају храни због корекције укуса и изгледа и њихова штетна улога на здравље, мада није доказана, свакако је могућа. Јонизујуће зрачење користи се све више на очувању хране од кварења, спречавање клијавости, мада се сматра да мале количине не утичу битно на квалитет хране.

Посебан проблем су тешки метали: то су у највећем броју случајева веома штетне материје ако се уносе у већој количини. Они се временом кумулирају и могу изазвати непоправљива оштећења. Нарочито су опасни олово, кадмијум и жива.

Нитрати и нитрити који се додају конзервираној храни потенцијално су канцерогени, ако се уносе у већим количинама и дуже. Нажалост чак и мајично млијеко због начина исхране мајке садржи често штетне материје као што су пестициди или хормони тако да нам апсолутна заштита није уопште могућа.

Др Тадија Николић

НОВЕ КЊИГЕ

ПОСЛОВНИ УСПЈЕХ

● Међу 25 југословенских водећих бизнисмена су Милан Мрвљевић и Љубо Брајић

ОВИХ дана из штампе је изашла књига „Пословни успјех“, Светлане Стефановић и Недељка Мирковића из Београда. У првом дијелу „Највећи светски тајкуни“, Александар Фримен пише о Хенри Фонду, Чону Рокфелеру, Пол Гетију о империји Ди Понтових..., а Стефановићева и Мирковић кроз форму интервјуа, сазнају како су постали и остале на југословенском простору, Драган Томић, предсједник компаније „Симпо“, Живадин-Жика Михаиловић, предсједник „Станком корпорације“, Божидар Мартиновић, директор „Јутометала“, др Синиша Зарић, директор Београдског сајма, Славко Вујовић, власник „Интерконтакта“, Ранко Жижић, власник компаније „Кондор“, Мирко Тодоровић, власник модне куће „Тодор“...

Из Црне Горе су се у овој књизи нашли бизнисмени, Милан Мрвљевић, власник корпорације „Меркур“ и Љубо Брајић.

У књизи је постављено питање, господину Мрвљевићу, када је напустио самопримљено привређивање?

– Од 1971. године радим самостално. До те године сам

радио у Земљорадничкој задружи у Цетињу. Нијесам био задовољан. Хтио сам више. Од неке уштећине купио сам

теретни камион марке „Дајц“ којим сам почeo да превозим разну робу. Послеје дvaјe године, од зарађеног новца, купио сам савременији теретни камион марке „Мерцедес“, носивости 30 тона. По тадашњим законима Црне Горе нијесам могао регистровати камион и наставити са радом.

Отишао сам у Словенију, у Кршко. Словенцима није сметало да имам камион од 30 тона носивости и да њиме радим. Посao је у Словенији ишао добро. Радио сам на изградњи словеначких путева. Створио сам узорно предузеће за наさいвање и асфалтирање путева.

Црну Гору сам и даље у срцу носио. Она ми је недостајала. У Словенији сам све продao и 1988. године вратио се у Црну Гору и наставio се у Будви...

На исто питање, господин Љубо Брајић је одговорио:

– Негdје 1967. године, послије завршene Високе школе за усавршавање угоститељских кадрова у Београду, почeo сам да радим у хотелима „Бечићка плажа“ који су тада пословали у оквиру ХТП „Монтенегротурист“. Радио сам, и као конобар и као шеф ресторана и као пословља. Већ тада сам размиšљао да такав посао није за мене. Унутрашњи нагон ме је трајао да отпочнем неки свој посао. Какав? Нијесам тада још знаo. Да ли ће то бити трговина, угостињство или нешто треће?

Ојенио сам се 1971. године. Имао сам 23 године. Отпоео сам да градим скромну кућу. Почеко је новац да недостаје. Ја и супруга Марија одлучили smo да сваке године, по завршетку туристичке сезоне, идемо у Њемачку. Тамо smo остајали по три, четири мјесеца. Видјели smo како се ради. Како се обрће новац. Тамо су ми радила браћа, Пеко и Бранко. Већ су били стекли мањи хотел.

Ја и супруга smo се за стално вратили 1975. године. Нијесмо више хтeli ни да радимо у ХТП „Монтенегротуристу“.

Саградили smo кућу и, у приземљу отворili мањи ресторан. Кућu smo сваке године дограђivali. Вријеме комунизма нам је то било. Ипак, успјeli smo да, радом, све те који су нам стајали на путу–побиједимо. Радили smo дан–ноћ. Тако радимо и данас.

Године 1980. већ smo имали угледни ресторан „Под лозом“. Јуди су долазili. Волели су нашу кухињу. Овај ресторан smo прије три љета проширили, осавременили. Сада имамо, у башти, око 500 места и још под кровом, око стотицака. Уз овај ресторан прије два љета саградио сам и хотел „Б“ категорије „Лоза“ са 155 кревета...

Сваком потенцијалном богаташу је најважније да изaberе прави посао у правом тренутку, онај који доноси највећи профит. Међу богатшима нема наивних. Не расипају, врlo су штедљиви. Брајић и Мрвљевић су прави централни. Порука је јасна: онај који има даје му се, а од онога који нема одузеће се и оно што има. А онај који има, има зато што је радио и за радио и њему треба дати, онај који нема, нема зато што није радио и њему не треба помагати. Што више богатих, биће бољи живот. То су само неке од назнака из ове књиге која је изванредна и као уџбеник будућим бизнисменима. Има 224 стране са провокативним корицама, по којима су расуте девизе, марке, долари, функције, франци, лире које притискају наш динар.

С. Паповић

ИЗ ЦРВЕНОГ КРСТА

ПОМОЋ ДЈЕЦИ

ПОРЕД ПОДЈЕЛЕ ПОМОЋИ у храни расељеним лицима, Црвени крст Будве током маја подијелио је помоћ и другима: дјеци ужијавао-цима додатка за туђу помоћ и његу, дјеци без родитеља, који су помоћи социјалне помоћи који су помоћи остварујују путем Центра за социјални рад, слијепим и глухонемим ли-

цима са малолетњим дјецом. Двадесет породица са 230 чланова добило је пакете помоћи који су се састојали од десет прехрамбених намирница: брашна, уља, шешера, тјестенине, грашка, месних и рибљих конзерви, сира, паштете и квасца.

(П)ОГЛЕДИ СОЦИОЛОГА

ЗНАКОВИ ПОСТОЈАЊА БУДВЕ (III)

„ПСИЛАЈУ, А КАРАВАН ПРОЛАЗИ“

Ф. Бекон

ГОВОРЕЋИ о патологији социјалног понашања у нашој Општини превасходно на примјеру урбанизма, о социјалном хаосу, о одговорности свих оних који политички и стручно дозвољавају и легитимишу настављање деструкције града и живота његових грађана, говорећи о разлозима таквог односа поменуо сам, поред неизнане, и корупцију. Поменуо сам и то да нико не сноси било какве санкције, јер све дотле док је неочекано понашање узор – санкције не могу да постоје. Њих срећемо само онда и тамо где се разликује вриједно од невrijednog, добро од лошег, корисно од штетног... Ако се критерији тог разликовања препусте сваком од нас понаособ, или се то разликовање изгуби, дешава се социјално безумље у коме општи интерес престаје да постоји.

Тако је настао и интерес Будве, а настаје нова идеологија о граду чији урбанизам није унештен, о граду који функционише (можда не „привремено“) као регија високог туризма.

Циљ ми је да оспорим ово отворено иронично шепурење, као и њему комплементарно о „слободним зонама“ на нашој Ривијери као доказу да њена сјајна туристичка перспектива није укинута.

Намах се подсјетих неких одредби средњовјековног Статута Будве који је увјечно инсистира да однос комисија будбе складан до те мјере да чак ни кишница са једне куће на било који начин не угрожава другу. Творац Статута је знао да и најмања несмотреност у комисијском односу значи свађу и несклад читаве заједнице.

Данас, до сопствене куће не можете доћи од брда грађевинског материјала расутог по улицама, јер тик уз њу човјек грађи необичну грађевину чији су темељи десетак метара под земљом. Да би то постигао он се убацио између постојећих кућа које из толике дубине унапријед штити од властите пријетеље висине. Узгряд, такав комшија – градитељ читавом насељу пардана прекине довод воде.

Када питате надлежне службе да ли су те сильне куће које се надносе над вашом статичком вазлоано урађене, ко може да вам гарантује миран сан у њиховој сјеници на бруду где су кишне и буџице некада винограде носиле, одговарајућу – да је то дивља градња и да о статичи ваших комисија ништа не могу да кажу. Међутим, такве моје комисије, у таквим дивље изграђеним кућама познатог грађевинара из Чачка (три-летоспратнице-близанчице) имају отворен поглед на будански залив. Поглед из моје куће је просјечен: испред је монументална вишесистемска викенд кућа, а са стране, на доњем руку, годинама зуриш у црвену опеку недовршене друге викенд куће, такође изграђене так што је свим димензијама пребила дозовљене норме. Владник, нездовољан постигнутом величином разочаран је стопирао градњу. Вреба неко боље вријеме.

То је дио мјог комшијука. То је прича о буданском урбанизму коју ћете срести на било ком дијелу Ривијере. А урбанизам ништа друго до начин живота, култура живљења које је нпр. Статут Будве санкционисао на један начин, а данас се очигледно никако не санкционише.

Нити једна идеологија о функционисању урбаног у Будви не опстaje, јер су у њој објекти апсурдне градње и најмлађе проглатили и потребе људи и идентитет града. Карактер живота у Будви није природан колективитет, већ самовоља и су-протстављеност.

У тешко идентификованим конгломерату становништва нездовољство ће бити опште: „сезонски становници Будве“, у „сезонским кућама или становима“, депримирано ће подносиti неостварење визије угодног љетовања. „Несезони“ ће чекати свој септембар и све ће више вољети зиму.

Идеолошка је бомба да је Будва сачувала све урбанске и природне предности које је чине средином високог туризма. То што је остало „празног простора“ у Јазу и Буљарици и што се томе може направити ексклузивни туристички центар само говори колико је незнанja и зле намјере када се говори о урбанизму, жртве политичког урбанизма које чекају на ред који се сасвим случајно пролонгира. Због тог распореда овај простор значи и запуштени простор.

Друго, како је могуће у урбанизму, као што је наша Ривијера, издвојити зону високог од зоне неког другог нивоа туризма?! Урбанске структуре се пројамију, зависе су, не могу бити аутохтоне посебно ако сile комуникације воде од њих више него ка њима. А високи туризам тај је саставни део посједује. Или, можда, носиоци ове идеологије сматрају да су посједује Јаза и Буљарице метаурбана? • Мато К. Јелашин

РАДИО БУДВА

98,7 и 106,0
МЕГАХЕРЦА

ПАЛМА У ТАРОТУ

Између два маја 1994. и 1995.

ПРИЧЕ С ДРУГОГ КОГОСЈЕКА

пише: Саво Грегорић

био проријеђен, за тренутак се осамо. Док сам га посматрао како се онако немарно додгао до палме, знајући да спрема нови филм, видио сам златну палму коју је скромно показивао 1985. свјетским репортерима, глумачкој и редитељској елити; пошто је његов „Отац“ тријумфовао. Палма и Емир... каква је то симбиоза? Како то пристаје тако добро тропско дрво уз човјека који је имао обичај, да ту на мору, усред прече неке какве ван „дневног реда“: ви не знајете како пада снјег у Сарајеву? Кренуо је с групом новинара те вечери на разговор, да одговара на све што их буде интересовало, па сам два питања која су се родила испред палме оставио за ту прилику иако нијесу дошли на ред. Кусто, из којег се ријеч извлачи теже него ли префригана риба на удицу – читајући ових дана што бројне колеге пишу о њему, стиче се утисак да је врло причљив – објаснио је прво да ментално припада овом тлу, да његови долaze из Херцеговине, Источне, ту близу, где влада динарски снажан, ерутитивни менталитет. Менталист са пуно халуцинација, лудила...

О Сарајеву у коме је са најбољом рајом провео највећи дио живота, а из којег су му тог љета стизале пријетеље, тешко је говорио.

– Тамо нам, ето, није дозвољено да сакрањујемо мртве. Мој отац је умро у Херцег-Новом, једна од мојих кривица је у томе што му је гроб тамо. Но... Мој једини гријех је, изгледа, то југословенство. Поред руског панславизма и српског, условно речено југословенства, сви други су хватали на једну рату.

Рат, који је на просторима бивше Југославије, нарочито у Босни бијеснио и тог љета, био је неизbjekno pitanje.

– Трагедија званија која је овог момента када је демократија закуцала на наша врата, записао сам ријечи Кустурице. – Ваљда је ово једна земља на свијету где је демократија дојијела невоље. Да ме погрешно не схватите: нијесам ја против демократије, већ је она, чини ми се, са дosta закашњења стигла у наше крајеве.

Понадао се Емир Кустурица те ноћи да би рат могао ускоро да престане, јер су вијести из Женеве наговештавале крај злу. Но, опрезни мислилац, филозоф прије свега, казао је и ово:

– Овај проблем, колико год да је изнутра, добио је итако и спољну димензију. Престао је, некако да буде аутентичан. Питање је само какви су све интереси оних споља.

Био је Кусто у праву, итако. Рат, нажалост није престао, као смо се заједнички понадали тог врелог августа, траје и даље, а постао је итако свјетска работа. Какви су чији интереси не зна се добро ни овог љета '95. али јаки јесу. Очигледно.

Те вечери Емир је новинарима саопштио да је задовољан аризонским сном, иако га у Београду нису најбоље разумјели, да од филмске чујприје на Дрини засад бар нема ништа и да ће ускоро почети снимање новог филма. Фilm ће се рече, звати, „Била једном једна земља“, радићу га по једном предлогу Душана Ковачевића, екипа ће стартовати у Прагу 1. новембра, играћа Мики Манојловић, Лаза Ристовски...

Знао сам те вечери да филмски великан с узбурканог Балкана који прави само добра филмове спрема нешто много занимљиво за европску публику. Нагађао сам: није ли се он то припремио да европској публици објасни што то балкански народи носе у себи као судбину, причу о нашој несрећи коју ће заодјењути у своју осјећајност која ће таћи и Кан и свијет у срце право. Па у мозак. Но, искрен да будем нијесам претпостављао да ће све зрељи Кусто маја '95. у Кану отворити гејзир фантазије, да ће та алегоријска визија Југославије последњих педесет година, шокирати и публику и жири и

натjerati добrog грчког редитеља Теа Ангелопулоса да буде нескroman.

Док сам гледао директан пренос из Кана задњих дана маја ове 1995. више сам стрешио него икада од како навијам. Иако сам имао информације да је његов филм био за десет коштица борби од осталих, презнавао сам да док су читана име на награђенима. Знао сам да је филм сто посто југословенски, да српски језик не воле ни када долази с великог екрана. Тако да је очајни Ангелопулос направио неконтролисан гест, људски свакако разумљив, знао сам да ће Кусто у своју алеју палми, засадити још једну. Највиша награда филма „Подземље“ се заправо наметнула са ма по себи. Кустурица, који је казао да је ово био најтежи филм који је направио и који ће икада снимити, без сумње је начинио најбољу своју остварење. Али, када је упитао овaj свемирски штета, никако не треба искључити године које ће доћи.

Емир Кустурица је био намјерио да се настани на Светом Стефану. Недалеко од пољостра на којем негде у петнаестом вијеку, пошто из једног боја с Турцима изађоше као победници и од блага којег с њихових галија заробише, паштровићи подигше град, хтио је да сагради кућу. Купио је Кусто од једног мјештанина и плац, обратио се надлежним у будванској општини писмом у којем је изненадио своју намјеру, захтијевајући да му се издају потребни папери за градњу. Причало се и писало како ће филмски геније боравити тамо где се природа, играјући се на мањове своје чудесно дјело стварала, окупљати своје пријатеље. Многи су уз „свјец“ већ видјели мали Холивуд, Шерон Стоун и Џона Депа како су тијесном превлаком дошли до капије града-хотела, Кусту и Горана Бреговића како у предвечерје, с гитарама, на десној црвенoj плажи свијрају бурбадан... И радовали су се сви који су за накану Емирову сазнали из прича и новина. Било је то прије неколико година, када је Кусто, који је у дјетињству знао сатима да посматра зелену Босну која је противала кроз Високо, а касније да медитира штетајући уз Милјацку, казао да му је море, ту испод Челобрда, најљепше и души његовој свијеној најблагороднији мелем када се треба одморити од послова.

Лјубица је остало у Заграђу, забраћена, у црнини пазијући. У њемачкој јој је прије четрдесет дана умро син Џемо, млад у 37. години, иза њега је остало петоре деце. Не знам гдје је гроб Џемов, али кућа мајке Јегове, и она је у Заграђу. Склепана је од дасака и не треба јој много да полети увис. Прије ће је, изгледа, изјештати вријеме неког нека сајла, јер кроз Заграђе не пролазе камioni. А Кусто је саградио по једну кућу, свуда тамо где је неко вријеме провео. Највећа му је и најљепша, чини ми се она на плахи испред „Карлтона“ где су трубачи из Србије по нотама Горана Бреговића, забављали Џона Депа, Џима Џармуша, француску глумицу Карло Буке, која је водила завршну церемонију 48. фестивала у Кану. И око које се, у ситне сате, како је и ред, побише. А док је туча трајала, како јавише ујутру, Емир Кустурица, Лаза Ристовски, Мики Манојловић, Џони Деп и Џим Џармуш су се одлично држали.

Но, оста та кућа на папирима и у визији редитеља. Када ми је рекао да му општински оци нијесу одговорили послије четири године видјех једну од његових кућа у – ваздуху. Била је то дрвена барака коју је затегао један камион. Био је то дом који се вјеша, а испод којег зачећа на чељад сједе за столом и лешкаре на старом отоману. Ја се нијесам много зачудио: дobre, мањом камене, али и бетонске са бијелим фасадама, виле и викендице, градили су дуж најљепше обале, они који су има-

UNIS RENT A CAR

11000 BEOGRAD, Cara Uroša 10
Tel. 011/ 634-766;
Fax. 011/ 629-739

Poslovnička Budva, CDS Podkošljun
Tel. 086/ 51-427, 51-474
Europcar

(НЕ)ОБИЧНИ СУГРАЂАНИ: ЈОВО МАРКОВИЋ, ХЕМИЈСКИ ИНЖЕЊЕР, ЕКОЛОГ У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ

СВУДА ПОЋИ, КУЋИ ДОЋИ

Јун је мјесец екологије, 5. јун је свјетски дан заштите животне средине, па смо специјално за овај број „Приморских новина“ пронашли (не)обичног суграђанина са еко-предзнаком. То је Јово Марковић, 64-годишњи хемијски инжењер, човјек који је радни вијек провео на заштити од хемијских загађивања, а данас (пензионерски) ради и живи у својим Марковићима, у складу с еколошким принципима и начелима, имајући увијек времена и воље да другима саопшти информације и упозорења.

— Фали ми што своје знање не могу да валоризујем кроз рјешавање проблема у Црној Гори — рече одмах на почетку разговора, а оловка биљежи биографске цртице док сједимо у његовој кући у Марковићима из које поглед на половину будванској поляје које су скоро до мора преплавили кровови нововремених кућа. — Могао сам прије тридесетак година да градим кућу у Подкошљуну, на својој земљи, али сам се определио за Марковиће. Дошао сам у свој крај и то говори о екологији, станице је еколошка категорија, и ја сам то утврдио да су Марковићи моје станице. Ова кућа је адаптирана 1973. године, од камена је као приморски тип куће и због тога није битно оштећена у земљотресу 1979. године. Данас је то једина старинска кућа у Марковићима која се користи за становање. Моји Марковићи а и други, су се чудише што сам са тада определио за село, које је онда било богу „иза леђа“, у коме је живјело само шест баба, а где раније никад нијесам живио. Но, временом је било све мање чуђења и почели да долази.

Јово Марковић је рођен крајем 1931. у Умини долини, код Куманова, где му је дјед као добровољац из Првог свјетског рата ту, на Овчјем пољу, добио земљу. Почетком рата Срби су истјерани из Македоније, а сљедећа станица Јово-ве породице била је у Лебапу на југу Србије. Затим избјеглички дом у Пожаревцу, па у Сокобањи у коме је Јово запамтио своје одијело сашивено од енглеских цакова. С три разреда грађанске школе Јово с породицом долази 1945. у Јабуку код Панчева, у Вршицу завршава „малу матуру“, а затим средњу пољопривредну (воћарско-виноградарску) школу у Неготину. Био је стручни учитељ у Смолићи дојвој испод Мајевиче, а у Сарајеву је завршио вишу педагошку школу. Враћа се у Јабуку, али га зову из Панчева и унапређују у просветног инспектора — савјетника, иако није има до врло радног стажа у настави. На том посту је провео осам година а у међувремену, са тридесет година, уписује студије хемије. Завршава их за четири године, кад је то требало просјечно 6-7 година, са просјеком 9,50. Посебно истиче, не без поноса, да је био студент пољедње генерације која је полагала физичку хемију код Павла Савића. По завршетку факултета почиње да ради у Нафтагасу — Рафинерији нафте Панчево и ту након 27 година завршава свој радни вијек. Ту се, заправо, развијају заједно с фабриком која је тада била у фази изградње. Поеће је као инжењер у лабораторији, а она три мандата бирају директора лабораторије. Био је то сваки дан са нафтом и дериватима, без празника, недјеље и викенда. Посао му је био: квалитет горива и заштита животне средине. Развити производњи али и смањити загађење. Зато и истиче свој успјех из тог времена. Умјесто загађујућег сумпор-диоксида који је излазио из рафинерије успјели су да смање загађење тиме што су сумпор-диоксид кори-

стили као сировину и произвели сумпорни прах који је комерцијални производ за ширу употребу. Последњих десет година Јово је био савјетник за еколошко-технолошку питања. Пензија га је одвојила од рафинерије и лабораторије, али не и од проблема који је данас изражен баш у Црној Гори која је еколошка држава.

— Црна Гора може као еколошка држава да избегне развој индустрије која загађује или не може без развоја саобраћаја. С развојем саобраћаја повећава се број возила, повећава се загађење ваздуха и ту је та колизија друштвено-привредног развоја и заштите околине и питање како је превазиђи — каже Јово Марковић на почетку разговора о еколошкој ситуацији у Црној Гори — Та колизија се може превазићи једином смањењем издавне емисије из аутомобилских мотора који загађују. Дјелује као иронија да у ситуацији када немамо dovoљno горива инсистирамо на његовом квалитету, али у томе је ипак кључ проблема. Највећи загађивачи су дизел мотори, а код нас је присутан тренд „дизелаша“. Сагоријавањем „емитују“ у атмосферу сумпор-диоксид који је штетан и проузрокује опасне „кисле кишке“ а оне разне поремећаје у људском организму. Прије четири године требали смо да смањимо проценат сумпор-диоксида са 1,0% на 0,5% а сада је 1%. Обавезан стандард у Европи сада је 0,3%, у Аустрији чак 0,15%, а у неким градовима у Шведској тзв. „сити-квалитет“ за градску вожњу 0,05%. Сумпор-диоксид је посебно опасан из аутомобила, много више него из високих фабричких димњака. Нижесу безбеднији низ бензински мотори из којих сагоријавањем излази штетни тетра этил олово. Тенденција је смањење олова у бензину, некад је било 0,8 грама по литру бензина, сада је у нашој земљи 0,4, а европски стандард је 0,15 грама по литру. Производи се и безоловни бензин али не могу да га користе сва возила. Наглашавам да је сада тешко говорити о квалитету горива, али то је проблем који се мора хитно и перманентно рјешавати. Тренутно се у Панчеву, стицјајем околности због нискосумпорног сирове нафте из Кинкенде производи дизел гориво са 0,2% сумпор-диоксида што је боље до европског стандарда, али проблем остаје кад се прерађује високосумпорна нафта, јер нискосумпорна нафта нема колико је потребно за задовоље-

потреба наше земље.

— У Црној Гори се не производе ни возила, ни гориво, што се онда може конкретно урадити на спречавању загађења из аутомобилских мотора? — Питања се је одвојило од рафинерије и лабораторије, али не и од проблема који је данас изражен баш у Црној Гори која је еколошка држава.

— Црна Гора може као еколошка држава да избегне развој индустрије која загађује или не може без развоја саобраћаја. С развојем саобраћаја повећава се број возила, повећава се загађење ваздуха и ту је та колизија друштвено-привредног развоја и заштите околине и питање како је превазиђи — каже Јово Марковић на почетку разговора о еколошкој ситуацији у Црној Гори — Та колизија се може превазићи једином смањењем издавне емисије из аутомобилских мотора који загађују. Дјелује као иронија да у ситуацији када немамо dovoљno горива инсистирамо на његовом квалитету, али у томе је ипак кључ проблема.

— Је ли гориво и његов квалитет једини проблем, или аутомобилски мотори него неорганизованост државе јер се коришћено моторно уље свуда просипа, а један

— Има још један велики проблем, али ту су криви не аутомобилски мотори него неорганизованост државе јер се коришћено моторно уље свуда просипа, а један

дио таквог уља може да загади милион дјелова воде, или један литар уља загади хиљаду кубика воде. Какве све то штете наноси мору лако је претпоставити, а посљедице се већ осјећају и на Медитерану — то је појава алги које је било и на сјеверном Јадрану и ту више нема туризам. У развијеним земљама не можете сами замјенити уљу у колима, мора да се врати старо, да би се добило ново, и веома су строге контроле. Такав неодговоран однос према коришћеном моторном уљу је посебно опасан у Црној Гори. Због састава земљишта, ако је на већим висинама и изнад извора, оно

ПРИРОДА И ТЕХНОЛОГИЈА

— ПРИРОДА је успоставила равнотеку, постоје производи, потрошачи и разарачи и ту је затворен круг; нема отпада и нема проблема животне средине. За разлику од природе технологија није затворила круг, нарушена је равнотека, појављује се отпад природе не испуњева да го регенерише и ту настаје загађење. Технологија је нагласак дала на производњу, пронашла је, на пример, пластичну касу али није решавала шта с њом даље, послије употребе, јер се она не распада наглашава Јово Марковић — Технологија је створила проблем еколошки и он се може решити само технологијом. Рјешавање се рециклажа и неиспуштање неизградњених материјала у земљу, воду и ваздух. Све остало је јалова прича. Нама није доволно знање „ех кадета“, него нам треба индустријско искуство кога је недовољно. Зато много расправљамо, а мало рјешавамо, па постоји опасност да еколошка буде истињајен појам, а не решаван проблем.

— Увијек дође у контакт са вodom. (Надајмо се да ће економониторинг који се планира у Црној Гори обухватити и овај проблем). То је посебно опасно јер ми чак планирамо да извозимо „еколошки чисту воду“. Питку воду чија ће криза ускоро у свијету бити много већа него енергетска криза. Овај проблем је много лакше решити него проблем горива јер је то коришћено уље добро вода. У земљи имамо рафинерије рабљених уља, код неких већих превозних система у Црној Гори је почело прикупљање коришћеног уља, али није покривено читаво подручје Републике. Дакле, као и код многих других еколошких питања рјешење није у казни, него у привредној активности и ово би могло бити у развијајућем изразу.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

— Како видите Будву у будућој еколошкој држави, које ту еко-кораке треба учинити?

— Будва би требalo да буде и еколошка метропола, да ту постоје најстрожији стандарди. Планирање простора треба да буде у корељацији са природним ботативима — дословне количине воде по глави становника.

ЈУГОСЛОВЕНСКО УГОСТИТЕЉСТВО И ТУРИЗАМ НА ПРАГУ 21. ВИЈЕКА (1)

Старим путем којим смо до сада ишли и на коме се данас налазимо, не можемо у нови 21. вијек. Морамо мијењати дosta тога, првенствено стратегију развоја угоститељства и туризма СРЈ, понајpriје себе! Ако се сви још данас истински и крајње професионално не ставимо на услугу овим дјелатностима, и пропустимо задњу прилику да се ујединimo на нивоу СРЈ, ако не створимо и поштујемо етику професије, од приклучка свијету нема ништа. Претходно морамо направити снажан спој између производа и намјештаја, опреме, инвентара, robe и других потрпештина за угоститељство – туристичком привредом на тржишним принципима и ради обостраног стицања профита. Страни улагачи капитала вјероваће нам тек када виде колико смо практично урадили.

Стратегија свијета у развоју привредно-услужних дјелатности је врло јасна – угоститељство и туризам XXI вијека биће дјелатност број један. Крајње је вријеме да се пробудимо, тргнемо и ослободимо понајpriје угоститељским санкцијама које смо ми себи увели још прије 50 година. Није вријеме за критике већ за добронамјерне савјете те отуд апел да ово схватајте као почетак тражења решења за XXI вијек. Ова година, 1995. година, треба да буде година почетка препорода угоститељства и туризма. Све своје духовне, зналачке, научне, материјалне и физичке потенцијале морамо удруžити у широк фронт на остварењу тога циља.

Кључ свега тога су кадрови, кадрови према потреби угоститељства – туристичке привреде. Припреме за бОльје дане угоститељства и туризма требају да почну још од вртића, преко стручних школа па узору на најбоље у свијету па до специјализације и сталног усавршавања. Међународни туризам у свијету је један од највећих послодаваца. **Данас туризам запошљава преко 130 милиона људи и биљежи стапни раст од око 5% годишње, тако да ће већ 2000. године бити највећи послодавац у светској економији.**

Нема никаквих разлога да се и ми не укључимо у подјелу тог туристичког колача, јер имамо све предуслове за то. Као ријетко која земља, ми имамо море, плани-

не, ријеке, и бање, а географски смо незаобилазни јер се преко наше земље укрштају путеви између истока и запада, сјевера и југа, што нам омогућава да развијамо транзитни туризам. И поред тога, ми биљежимо веома скромне резултате и постоји опасност да будемо последњи у Европи, где ће углavnom долазити гости скромне куповне моћи, што би нас лишило да остваримо нама тако неопходну зараду. То би највише погодило нас који се професионално бавимо угоститељством и туризмом. Уједно, на нама и лежи највећа одговорност за развој угоститељства и туризма јер је то наша посао па не можемо да очекујемо да га неко други ради. Наравно, очекујемо сваку помоћ и подршку од свих који су у могућности да нам ту помоћ и подршку дају.

Југословенски покрет препорода угоститељства и туризма је и формиран од нас који се професионално бавимо угоститељством и туризмом са намјером да конкретно проблеме у тој области решавамо на конкретан начин. Пријтом, ми ћemo се у потпуности користити искуствима и знањем које примјењују наше колеге у развијеним туристичким земљама. Они то изузетно добро раде и све проблеме рješavaju брзо, ефикасно и професионално и имају очигледне резултате. Срећом, има и нас који смо и сами добро проучили и савладали готово све тајне угоститељско-туристичког пословања, тако да нам треба само да то знање и искуство испоруčимо и да у најкрајем могућем року достигнемо развијене туристичке земље. Пут ка том циљу нам је потпуно отворен и трасиран тако да нема bojažnina да се negde на том путу izgubimo.

А јео како ми у југословенском покрету за препород угоститељства и туризма видимо садашње стање у тој области. Многи misle da križa našeg ugostiteљstva i turizma počinju uverenjem sankcija međunarodne zajednice. Установi, naše ugostiteљstvo i turizam nikada nije su radili

(У оквиру Медитеранске туристичке берзе и сајма Југословенски покрет препорода угоститељства и туризма – САЦЕН организовао је округли сто „Југословенско угоститељство и туризам на прагу 21. вијека“. У овом и наредном броју „Приморских новина“ објављујемо уводно излагање које је на том склупу подnio **Мурадин Реброња**, генерални секретар САЦЕН-а)

онако како се то радило у развијеном свијету, јер да јесу, ми бисмо имали сасвим другачије резултате. То поуздано знам пошто сам и је био дуго година саучесник таквог – погрешног рада. Југословенско угоститељство се налази у кризи јер се заснива на кафанском пословању, супротно од развијеног свијета, где се оно заснива на прехранi становништва. Кафанско пословање је само један сегмент тржишта, као што су кафансki гости само један дио становништва. Треба већину постоећих кафана преуреđiti у модерне fast food ресторана који не нуди становништву здраву, јефтину и брзо припремљену храну. Ми већ сада имамо зачетке таквог пословања. То су много-брожни киосци брзе хране који ничу као пећурке послије кишне, научиглед наших угоститеља који, изгледа, сматрају да је рад са брзом припремом храном њима испод части. Нека нико не почиње да индустрију брзе хране јер је то у Америди бизнис који годишње доноси више стотина милијарди долара. На првом месту су хамбургери са преко педесет милијарди долара годишње, сlijede пице са 18 милијарди, пiletina са 15 милијарди и тако даље. Без конкуренције је МЕЦ ДОНАЛДС који прави годишњи промет од преко 30 милијарди долара. Узгряд, они сада само половину тог промета остварују на хамбургерима јер су одавno проширили асортиман и ради са пiletinom, ribom и писцама, а ускоро ће радити и са тјестенинама. Према томе, они угоститељи који

желе да преживе кризу морају што прије да се преоријентирају на јефтинiju, квалитетnu и брzo припреманu хranu koja može da se jede u restoranu, da se nosi u kuhi ili da je neko iz restorana, na poziv telefonom, nosi gostima kuhi. A opstale sami oni koji budu nudili bolju kvalitetu hrane uz nizku cijenu.

Наши покрет ће своје активности углавном и усмјеравati на реконstrukciju postojecich kapaciteta ugostiteљstva i hotelijske industrije. У једном od restorana nude цјelodnevnu исхранu – друочак од 7 до 12, ручак од 12 до 18, а вечерја од 18 до 24 часа. Jelovnici se smjejuju, па tako imamo jelovnik za doručak, jelovnik za rucak i jelovnik za veceru. Kvalitet hranu i pita mora biti vrhunski, a izbor velikih pa neka gosti sami biraju kada he, šta he i koliko he da jedu. Nekome je za doručak dovoljna dobra kafa i sježje čije su sastojci sok, a nekome je i kilo pecenja malo. Pa neka буде tako. Свако ћe платити ono što potraži. Важно je da svi budu zadovoljni. Da se razumijem, mi nemamo ništa protiv da neko ko želi platiti unaprijed собу, doručak, rucak i veceru, ali mora unaprijed da se preuzme o kakvoj je sobi, šta i koliko he se jesti za doručak, rucak i veceru. Sheraton хотел у Торонту прима редовно групе јапанских туриста и за њих се посебно припрема њихово omiljenom jelo, losos kuvan na pari, ali to košta 40 dolara po osobi. Тако и наши хотели треба да имају takozvanu "hart smart food" што ћe reći, hrani pametnu za srce. Данашњи гости су veoma dobro informisani i strgo vode racuna šta i koliko jedu i pišu. Masnoha je potpuno protjerana iz kuhinje i prave se jela sa puno površa i voća kuvana na pari, grilirana ili pecena bez dodavanja masnoće. Нама ћe biti najmanji problem da nudimo upravo tu hrana i da naše goste održavamo u dobrom zdravlju.

наше колеге из развијених туристичких земаља, онда и ми морамо да имамо исте uređaje sa којима се и они služe. Једни начин да се добијe perfektna kafa za 5 sekundi јесте да се користи Zanussi kompjuterски aparat i instant kafta. Тако ради сви хотели на Zapadu. Најbolje sok se dobija cijevnjem svježeg voća po želji gosta. Само koristišenje našovlje je tehnologije možemo postići vrhunski kvalitet, produktivnost i ekonomičnost. Mi već imamo, na primjer, roštilj koji troši 40 puta manje struje od drugih električnih roštilja! Пријтом, taj roštilj је ujedno i naјbrži jer ističe 2 hambugera ili 4 virsile za samo 25 sekundi, што је десет пута брже od klasičnih roštilja. Имамо и специјалne pečenje. Имамо и smješnje, па tako imamo jelovnik za doručak, jelovnik za rucak i jelovnik za veceru. Kvalitet hranu i pita mora biti vrhunski, a izbor velikih pa neka gosti sami biraju kada he, šta he i koliko he da jedu. Некоме je za doručak dovoljna dobra kafa i sježje čije su sastojci sok, a nekome je i kilo pecenja malo. Па neka буде tako. Свако ћe платити ono što potraži. Важно je da svi budu zadovoljni. Да се razumijem, mi nemamo ništa protiv da neko ko želi platiti unaprijed собу, doručak, rucak i veceru, ali mora unaprijed da se preuzme o kakvoj je sobi, šta i koliko he se jesti za doručak, rucak i veceru. Sheraton хотел у Торонту прима редовно групе јапанских туриста и за њих се посебно припрема њихovo omiljenom jelo, losos kuvan na pari, ali to košta 40 dolara po osobi. Тако и наши хотели треба да имају takozvanu "hart smart food" што ћe reći, hrani pametnu za srce. Данашњи гости су veoma dobro informisani i strgo vode racuna šta i koliko jedu i pišu. Masnoha je potpuno protjerana iz kuhinje i prave se jela sa puno površa i voća kuvana na pari, grilirana ili pecena bez dodavanja masnoće. Нама ћe biti najmanji problem da nudimo upravo tu hrana i da naše goste održavamo u dobrom zdravlju.

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ
ПРИМОРСКЕ
КУХИЊЕ

ПРСТАЦИ НА БУЗАРУ

(ЗА 6 ОСОБА)

1,500 кг прстаци, 1 главица чешњака, 1 каша парадајз пиреа, 1,5 дл маслиновог уља, 2 дл бијelog вина, 1 везица першуна, 300 гр хлеба или тоста или по жељи зависно од соса бибер, ево или вегета по укусу.

Шкољке у себи имају морску воду, па зато са сланим зачинима треба бити врло опрезан да не пресолите. Уопште не употребљавајте со и сличне слане зачине.

Лимун додајте по сопственом укусу, уз рецепт није предвиђен.

Загријте уље у већој посуди, шерпите и слично. Додајте врло ситно исечен чешњак, па кад почне жутети додајте парадајз пире и промијешајте. Ставите прстаци, поспите ситно сјеченим петрушином и додајте бибер. Добро промијешајте и по-клопоти, па кувајте најкојати ватри 4-5 минута. Након тога додајте бијело вино и наставите кувати 3-4 минута. У међувремену хлеб нарежите на фете (шините, парчад) испржите их на врелом уљу или испечите на роштиљу или плочи до пожуте. Пржени хлеб-тост поређајте у посуду – овал или ватросталну посуду па преко њега дојте прстаци.

Овај рецепт не нуди лимун што не важи за свакију укус, па га сами можете додати по вашем укусу – он је избргнут због прженог хлеба који уједи сокове, сваким се мочи сос и заједно са плодом прстација једе. Расхлађено бијело вино би требало да је исто оно којим сте наливали бузару.

Чести су рецепти где су у бузару послије доливања вина додаје презла. Овај рецепт је мало старији и уместо финог формираног печеног хлеба-тоста користи се хлеб од претходног дана.

Да ли сте се икад запитали којом то сијом тај омиљени морски плод (шкољка) расте у камену и прави себи све већи простор да нарасте и нама направи ужитак?

На сличан начин можете правити бузару од мушки и других шкољки с тим што треба водити рачуна да шкољке које су прије кувања отворене – да их одбаците а такође и шкољке које су остале послије кувања јако затворене исто одстранити.

Ако желите и волите да маштате и стварате нова јела од риба, шкољки и ракови, ево вам један предлог.

ПРИПРЕМА КУВАР ВОЈО ПИЋАНО

ПРШУТ-СИР-ПЛОД
МУШЉИ-ШКОЉКИ

Нарежите врло танко парче његушког пршута. На њега ставите врло танко парче сира. На то ставите један плод поширане мушки (шкољке), урлујте у виду сармице, панирајте у брашну, јаје и презлу у коју сте додали гратани сир, азтим похујте у дубоком уљу или пржите на птеруру да добије лијепу жуту боју, али не дуже од 4-5 минута. Сервирајте на листу зелене салате и прелијте неким сосом од мајонеза – као што је тартар или зелени сос или сос од копра, метвице или морача.

Ствар је укуса, – с овим врхунским материјалима може се правити безброј комбинација.

РИБА-ШКОЉКЕ-РАКОВИ ЗА СВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

На нашим трпезама риба и остали плодови мора се све ређе налазе иако својим квалитетом то заслужују. Требало би да се бар два пута недјељно у свакој породици спреми неко јело од рибе. Разлог за то има више, а један од најважнијих је што је месо од рибе веома добро за исхрану свих генерација. Оно се брзо и лако вари. Рибље месо има врло мало везивног ткива па је сочно, мекано и растресито. Лако се и брзо спремају јела од рибе али треба да радије с доста пажње и воље. Једноставно треба ужитати док спремате. А за то ће вам добро доћи следећи savjeti.

Кувању или печену рибу најбоље је утрошити истог дана.

Готова јела од рибе није пожељно подријавати.

Морска риба се при кувању ставља у хладну воду, а речна у врућu.

Мирис рибе с руку најбоље ћете одстранити ако руке протрљате лимуном или талогом прве кафе.

Шкољке се обично једу прстима без прибора и тада се постиже посебан ужитак.

Треба водити рачуна да им је месо плод послије кувања свијетло црвene бојe.

За гурмане који шкољке једу сирове увијек је треба да уз њих троше и доста лимуна, а и вина.

Риба никад немојте кувати на јакој ватри.

Риба у фрижидеру може остати свјежа 2-3 дана дуже ако је посолите крупном морском соли и умотате у суву крпу.

UGOSTITELJSKO TURISTIČKO TRGOVINSKO PREDUZEĆE
85310 BUDVA Mainski put 17
- Hotel "Loza" u Budvi, B kat. sa restoranom "Pod lozom" i baštom
- Restoran "JRB" na samoj obali u Budvi
- U Petrovcu hotel

ЛИКОВНА КОЛОНИЈА У БЕЧИЋИМА И ПЕТРОВЦУ

СЛИКЕ У ХОТЕЛИМА

Од 10. до 20. маја у хотелу „Нафтагас“ у Бечићима, одржана је прва Мајска сликарска колонија „Нафтагас '95“ која је окупила 15 најпознатијих војвођанских сликара међу којима су били: Сава Стојков, Башко Ђошковић, Павле Блесић, Драган Мартиновић, Гиље Љубрићи остали.

По оцујенама учесника и организатора, ликовна колонија је у потпуности успјела, а сликари за десет дана, насликали су 30-так вриједних слика. После дњег дана рада колоније, генерални директор „Нафтагаса“ из Новог Сада Србољуб Станковић, отворио је заједничку изложбу слика учесника колоније, а њихови радови ће овога љета красити зидове „Нафтагасовог“ хотела у Бечићима. У овом хотелу сматрају, да ће слике са Мајске колоније овога љета видjetи око 2000 људи, посјетилаца овог објекта.

ТАКМИЧЕЊЕ РЕЦИТАТОРА

ИВОНА И ВЛАДИМИР – НАЈБОЉИ

У ОРГАНИЗАЦИЈИ Народне библиотеке у Будви средином маја одржан је 17. Општински сусрет речитатора на коме су учествовала 24 ученика основних и средње школе с подручја наше општине. Одлуком жирија прва награда у категорији млађих учесника додијелена је Ивони Вучићевић, ученици ОШ „Мирко Срзентић“, друга Милени Марић а трећа Сан-

ди Чичаревић, ученицима ОШ „Стефан Митров Љубиша“.

У категорији средњошколаца прва награда је додијељена Владимиру Павловићу, друга Јелени Војинић, а трећа Александри Божовић, ученицима Средње школе „Данило Киш“. Ивона Вучићевић и Владимир Павловићевић, који су и прошле године побиједили на општинском такмичењу речитатора, учествоваће ове године на републичком сусрету речитатора у Бару.

Покровитељ општинског такмичења речитатора је била Скупштина општине Будва, а награде учесницима су обезбиједиле књижаре „Љетопис“ и „Свиком“ и Библиотека. У програму су учествовали и ученици Школе за основно музичко образовање из Будве.

УЧИТЕЉИ О ТАЛЕНТИМА

ПИЈАНИСТИ ГРАНА И НИКОЛА

ОНО, у природи човјекта, што не можете да видите, али можете да чујете и осјетите, је музика. Тако је и са наша два мала сутраћа: Граном Ђикановићем и Николом Вучковићем.

У овој средини, дакле и у нашој школи има много талената. Али не могу сви стиши до врха. Мислим да пет фактора изграђују дијете у правог умјетника: његов таленат, радне навike, добар професор, посједовање инструментата, и родитељска подршка, рекла нам је Габријела Аксамит професор клавира.

Грана Ђикановић је највећи таленат с којом сам радила. Она нема концертни клавир, а нема га ни школа. Не можете замислити како изгледа када на такмичењу ми „ловимо“ слободних пет минута, да би наши учесници осјетили клавир, а већини такмичара је одавно клавир кућни „експонат“.

Грана је ученица четвртог разреда ОШ „Стефан М. Љубић“, и трећег разреда Ниже музичке школе, док је Никола завршио осми разред основне и шести Музичке школе и ове јесени одлази у Суботицу где ће учити средњу музичку школу и клавир код професора Матије Молцера.

Грана је ученица четвртог разреда ОШ „Стефан М. Љубић“, и трећег разреда Ниже музичке школе, док је Никола завршио осми разред основне и шести Музичке школе и ове јесени одлази у Суботицу где ће учити средњу музичку школу и клавир код професора Матије Молцера.

Грана и Никола имају много успјеха. На четвртом Интернационалном такмичењу у

Италији, Грана је освојила максималних 100 бодова и прво место, а Никола је са 95 освојио такође прво место и то у конкуренцији средњошколаца.

– Морам да напоменем да смо у Италији пошли без оригиналних нота, да смо замолили да нам дозволе да се такмичимо јер смо због нота могли бити дисквалификовани, али да је ипак побиједила љубав према музici, према изузетном и виртуозном музичару Гране и Николе – каже Габријела Аксамит.

На такмичењу „Маслина“ у Бару 1994. г. Никола је освојио прво место, а Грана добила специјалну награду жирија.

У Подгорици на такмичењу камерне музике Јелена Миховић флаутистика и Никола освојили су друго место.

Част да отворе Савезно такмичење музичара Југославије у Херцег Новом ове године имали су управо Грана и Никола.

На Међународном такмичењу „Петар Којевић“ које је одржано почетком маја у Београду Никола је освојио треће место у изузетној такмичењу музичара Југославије у Цетињу.

Грана и Никола позвани су да у августу у Италији учествују на Љетњем интернационалном курсус за високо усавршавање клавира и камерне музике.

Професор Марјан Мика понудио је Грану да у августу свира Хајднов концерт у Дубру у Бенови.

Надајмо се да ће се ускоро наћи неко да обезбиједи Грани концертни клавир за вježbanje и тако неопходан новац за пут у Италију.

М. Поповић

СРЕДЊА ШКОЛА „Данило Киш“

ТЕСТ ЗА УПИС – 20. ЈУНА

МИНИСТАРСТВО просвијете и науке Црне Горе расписало је конкурс за упис ученика у први разред средњих школа за школску 1995/96. годину.

У складу с планом уписа СПШ „Данило Киш“ у Будви уписаће 210 ученика.

– Предвиђено је седам одјељења и то три гимназије општег смјера, једно одјељење техничара услуживања, једно техничара кулинарства и два одјељења туристичких техничара.

На основу досадашњег искуства сматрам да ћemo уписати све ученике који показују највиши степен

знања односно положе по једно одјељење овог смјера, тако да ће конкурренција за упис бити велика.

Међу ученицима ће се вршити селекција и утврђивати редосљед на основу правилника који регулише ову материју.

Вредноваће се општи успјех из шестог, седмог и осмог разреда основне школе и успјех из предмета од значаја за струку у последња два разреда.

За упис у гимназију потребно је да ученик на квалификационом испиту добије шест поена из сваког предмета, за туризмог техничара пет, а за техничара услуживања четири поена.

Средњошколски центар у Будви је на ширем подручју једини који уписује оволови број ученика на угоститељска усмјеренja. Једино још средњошколски центри у X. Новом и Улцињу формирају

по једно одјељење овог смјера, тако да ће конкурренција за упис бити велика.

Квалификациони испит

ИЗ ПЕРА СТАРОГ УЧИТЕЉА

ЧИЈИ СУ ПРОБЛЕМ ПРВАЦИ

МОЈ седмогодишњи ученик, на повратку из школе, пожали ми се како му учитељица није хтјела нешто објаснити.

– Не причај Переџе, како то није хтјела? Нијеси ти њу хтио питати – реко му.

– Мајесам деда! Питао сам је: гостођо учитељице мени ово није јасно. А она ми каже: „Твој проблем“. И прије неки дан ми је тако рекла, када сам јој рекао да ми нешто није јасно. Тако исто каже и другима.

Поново сам изразио сумњу у то што ми унук прича, али ме он стаде ујеравати с тајвом упорношћу како то знају учитељица из школе.

– Тако ме мој унучић Перо и, нехотице, врати удалеку прошlost муга учитељевања, када се радило у тешким условима, како у погледу школског простора тако и у сваком другом погледу: недостатак учила, школског прибора, учбеника...

– Радио сам у разним мјестима, забаченим селима, сиромашним срединама и утврђеним школама (где се настава изводи истовремено са четири разреда) и то са ученицима чије је предзнање приступању у школу далеко да је јако веће.

– Тако је и био, али је ујеђен да учитељица не уноси своје проблеме у ученицу док ради.

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се у плачу.

– То је било моје прво разочарење у службу у позив.

– Нијесам никада приговорио

том родитељу због тога, јер сам схватио да се ради о равнодушности родитеља због

укупне материјалне ситуације.

– Након неколико дана, пре

гледајући домаће задатке, најијем на ученицу која

плаче и кроз сузе каже: – Учитељу, ја немам свеску!

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се у плачу.

– То је било моје прво разочарење у службу у позив.

– Нијесам никада приговорио

том родитељу због тога, јер сам схватио да се ради о равнодушности родитеља због

укупне материјалне ситуације.

– Након неколико дана, пре

гледајући домаће задатке, најијем на ученицу која

плаче и кроз сузе каже: – Учитељу, ја немам свеску!

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се у плачу.

– То је било моје прво разочарење у службу у позив.

– Нијесам никада приговорио

том родитељу због тога, јер сам схватио да се ради о равнодушности родитеља због

укупне материјалне ситуације.

– Након неколико дана, пре

гледајући домаће задатке, најијем на ученицу која

плаче и кроз сузе каже: – Учитељу, ја немам свеску!

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се у плачу.

– То је било моје прво разочарење у службу у позив.

– Нијесам никада приговорио

том родитељу због тога, јер сам схватио да се ради о равнодушности родитеља због

укупне материјалне ситуације.

– Након неколико дана, пре

гледајући домаће задатке, најијем на ученицу која

плаче и кроз сузе каже: – Учитељу, ја немам свеску!

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се у плачу.

– То је било моје прво разочарење у службу у позив.

– Нијесам никада приговорио

том родитељу због тога, јер сам схватио да се ради о равнодушности родитеља због

укупне материјалне ситуације.

– Након неколико дана, пре

гледајући домаће задатке, најијем на ученицу која

плаче и кроз сузе каже: – Учитељу, ја немам свеску!

– Како то, зар ти нијесам недавно купио?

– Тата је попуштио – одговори ми загријувши се

ФЕЉТОН „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“ 5.

БРАЋА БОЦАРИЋ

ПОСЛИЈЕ пуних двадесет година проведених у Новом Саду и Суботици Анастас Бочарин 1932. године долази у Боку Которску. Како се у то вријеме у Перасту релативно јефтино могла купити кућа он је у том градину крај мора, а у близини родне Будве провео и своје посљедње дне.

У овом периоду он је доста скликао тако да је настао већи број портрета, а и слика везаних за религиозну тематику. Портрете овог периода карактерише неуједначени квалитет али зато имају посебну специфичност по изгледу, детаљима и написима који им дају и документарни значај. Сигурно је да посматрача не остављају равнодушним јер из њих зрачи мисаоност, симболика а често и одређена аргонија. Интересантно је свакако навести и услове под којима су настала. О томе можда најбоље свједоче казивања људи који

се сјећају и са одређеном сјетом говоре о Анастасу, сликару и човјеку. Приликом снимања филма „Златни рамови браће Бочарин“ вођени су разговори с професорима, Предрагом Ковачевићем и Игњатијем Злоковићем, из Котора, који су евоцирали успомене на познанство и дружење са њим. Професор Ковачевић је Анастаса упознао непосредно по дојаску у Боку Которску када је убрзо по жељи Бочарин написао три молбе упућене: краљу Енглеске, папи и Рузвелту са циљем да донесу новчане прилоге за уметничку племениту замисао о градњи великог храма монументалних размјера у Перасту.

Анастас је замислио да се унутрашњости овог храма налaze његове слике док би се између четири велике куполе налазио напис његове највеће слике „ТИСИС“ /Трагедија и слава Србије и свијета./ У знак захвалности професору Ковачевићу за напи-

сане молбе Бочарин је урадио његов портрет који је био изложен на изложби у Модерној галерији, а данас је у власништву породице Ковачевић у Доброти. На овом портрету се већ осјећа сликарев умор као и губитак осјећаја за прецизну и фину мјесту.

Професор Игњатије Злоковић је упознао Анастаса 1935. године у уметничкој кући у Перасту. То је по његовим ријечима била изузетно скромна кућа на самој обали, у којој се налазила и стална изложба његових слика. Злоковић се са симпатијама сјећа Бочариневог ангажовања око хумане иницијативе ТИСИС у коју је примио чланове различитих професија у интересовања. Сви чланови су добијали одговарајуће дипломе које су се одређивале према висини новчане надокнаде за прилог удружењу.

У то вријеме настао је портрет Трипа Ђуровића, тргов-

Драгана Ивановић

ПОСЉЕДЊА ФАЗА У СТВАРАЛАШТВУ АНАСТАСА БОЦАРИЋА

ца чијом засlugом је саграђено гробље у Прчњу, а који се сада налази у Пинакотеци тог мјesta.

Анастас је такође радио за храм у Прчњу икону „Мученик Христ“ и св. Ивана Крститеља. У ризници српске православне цркве у Котору налази се велика композиција „Богородица са Христом“.

Једна од посљедњих Бочариневих слика је био портрет и јеромонаха Макарија Радоњића са Муа код Котора, настao 1943. године.

Интересантан је не само злог уметничко- занатских квалитета већ и по необично сти изразе и написима па уједно представља и једино дјело овакве врсте у његовом опусу. Ради се о двојном портрету. На једној страни је портрет Макарија Радоњића пред иконостасом док се на врху налази текст „Сва Југославија и цијели свијет да се претвори у суво злато не би претегли значај...“

С наличја је портрет краља

АНАСТАС БОЦАРИЋ

преносе 1947. године на будванско градско гробље. Сада је тај гроб напуштен, обрастао травом и с плочом на којој стоји погрешно урезана година његовог рођења.

Надамо се да ће се ова неправда отклонити онако како смо успиши да кроз овај кратки фељтон и изложбу организовану крајем прошле године расвјетлимо лик и дјело овог истакнутог Будванина.

ЗАБОРАВЉАМО ЛИ ДУГ ПРЕМА ПРОШЛОСТИ

ГРАД-МУЗЕЈ БЕЗ МУЗЕЈА – ЗАШТО И ДОКЛЕ?

(Апел руководиоца РЈ „Музеји“, у оквиру ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“, за одговорнији и озбиљнији однос надлежних према музејској дјелатности у нашој општини)

ЧЕСТО смо у прилици да се поносимо истичемо Будву као град са двадесетпетовјековном традицијом занемариви чињеници да се материјални докази толико старе културе још увјељају налазе депољовани, чекајући да седмогодишње питање отварања Археолошког музеја буде напокон решено. Чувена будванска некропола са континуитетом употребе од IV вијека прије н. е. до IV вијека н. е., пружила нам је ријетко и изузетно богатство археолошког материјала, тако да око 3000 вриједних експоната, углавном из хеленистичког и римског периода, до данас немају адекватно место за своју презентацију. Данас не постоји РО „Стари град“, у чијој је надлежности било решење овог значајног питања, расформирајући се остављајући за собом репрезентативно опремљену зграду у чију су санацију и намјенско уређење ентеријера уложена огромна финансијска средства, док су имовинско-правни односи са бившим власницима остали нерешени. Чини се сувишним истицати колико би постојање Археолошког музеја обогатило укупни културни садржај не само Будве, већ и Црне Горе, а самим тим и који је културна празнина његовог постојања.

Указују на неопходност укључења и ангажовања свих друштвених структура овог древног града, па и шире, да заједнички сагледају значај решења проблема музејског

простора, усмјеравајући своје позитивне снаге ка подржавању заштите иконске културе. Истовремено ће то значити велики доказ и до-принос борби против анти-културе која нас из час у час, као надолазећи талас све-чешће запљускује. Јер, познато је да од степена културе једне друштвене средине зависи и степен одговорности према чувању свјеточинства историје културе. Не дозволимо да град музеј нема музеј, заштитити га од агресивне антикултуре, сачувавјући улице, пјаце и тргове од неумјерених сун-цибрана и столова, не дозволимо неприкладне рекламе, дрчећи колорит и стилски одударајући ограде на прозорима и вратима кућа које су вјековима чувале аутентичност у изгледу овог ријетко лијепог приморског градића. У елементарну етичку нужност, једноставно смо дужни да се активирајемо музеја и заштитимо свих културних вриједности одужимо Будви за све што нам је у својих дугих двадесет и пет вјекова постојања пружила.

Луција Ђурашковић

МУЗИЧКИ ФЕСТИВАЛ „ПЈЕСМЕ МЕДИТЕРАНА“

НОВО ИМЕ „БУДВА 95“

Прошлогодишњим добитницима награда: Макадаму, Маји Николић и Зорану Лековићу још нијесу исплаћене нагарде

ФЕСТИВАЛ који се три године звао „Пјесме Медитерана“, промјенио је име у Међународни фестивал медитеранских пјесама „Будва 95“.

Ово је одлучио 24. маја Управни одбор фестивала. Управни одбор је одлучио да се овоје фестивал Града театар, од 20. до 23. августа.

Угледни чланови Управног одбора, поставили су питање, ко ће бити организатор овогодишњег четвртог по реду фестивала, јер прошлогодишњи организатор „Монтенегрофест“ није испунио очекивања. Досадашњи директор фесетива, Будо Иванчићевић рекао је, да је фестивал „Пјесме Медитерана“ прошле године коштао 349.000 њемачких марака (или динара). Фестивал је имао 14 дионичара, али већина је била неодговорна према обавезама којих су се били прихватили, тако да је остало непокрiveno 240.000 динара. Апострофиран су београдски „Путници“ и подгоричка Монтенегробранка. Иванчићевић је рекао, да двије трећине обавезе нијесу измирени, али нијесу ни дате новчане награде, побједницима фестивала, групи Макадам, затим Маји Николић и Зорану Лековићу.

На сједници Управног одбора, којом је предсједавао Жарко Миковић, градоначелник нашег града, истакнуто је да би се награде морале што прије уручити побједницима, ако желimo да одржимо и овог лета фестивал.

Сви присутни су се сложили, да се није смјело чекати овогодишњи да би се изнijeli овакви проблеми, када је остало мање од три месеца до четвртог фестивала.

Мањој Вукотић је казао, да је „Монтенегрофест“ формиран врло неизбиљно са улогом 14 акционара са 2.000 динара.

– На почетку се видјела неизбиљност. На старту фестивал је био скуп. Ко ће покрити негативни салдо фестивала? – упитао је господин Вукотић.

Министар за туризам у влади Црне Горе, господин Драган Милић је казао:

– Бламаже више нема, него то што добитници награда нијесу још исплаћени. Треба се чувати и у овом случају наркапанова, који обећавају брда и долине, а не изврше своју обавезу.

Светозар Маровић био је конкретан:

– Да би почеле припреме за четврти фестивал, Скупштина општине као оснивач фестивала морала би одмах ући са 60 до 70 хиљада динара. Влада Републике Црне Горе са 30 до 40 хиљада, а још један дио да обезбедије Корпорација „Меркур“ Компанија „Лозатурс“ и ХТП „Будванска ривијера“ дд. Фестивал „Будва 95“ не би си мио коштати колико Град театар. Његови извори финансирања могли би имати и једно пословно предузеће чији би профит ишао за финансирање фестивала „Будва 95“, али и Града театра. Новац се не може само чекати, он се мора и зарадити, рекао је господин Маровић.

Иако није донијета одлука ко ће организовати овоје фестивал, Вукић Распоповић изврши продуцент трећег фестивала, представио је сценариј за „Будву 95“. Прво вече било би посвећено искључиво медитеранском звуку, када би било изведено 16 композиција. Друго вече било полуфинално, треће финално, а четврту ноћ наступио бы Ерос Рамацоти, Здравко Чолић са својим гостима из Италије, Шпаније, Грчке, Словеније... Прошле године гости фестивала су били, Ђовани Батиста из Италије и Ребека из Шпаније.

С. Паповић

Tržište roba i hartija od vrijednosti

ROBNA BERZA BUDVA

elektronski sistem trgovanja robama i hartijama od vrijednosti putem elektronskog informacionog sistema.

tel.: (086)-51-999/51-833
fax : 51-583
modem : 51-063
52-747/52-737/51-582

nudimo stručnu pomoć pri kreiranju i izdavanju Komercijalnih zapis

Direkcija - Beograd (011)-2222240/3281129

PREDUZEĆE ZA IZDAVACKU I GRAFIČKU DJELATNOST

IZAŠAO JE IZ ŠTAMPE

TELEFONSKI IMENIK

BUDVE, SV. STEFANA, PETROVCA I RADANOVIĆA ZA PRAVNA I FIZIČKA LICA

INFORMACIJE NA TELEFONE: 52-551 i 52-552

PRODAJA U PRODAVNICI BCC U CDS-u PODKOŠLJUN TEL. 52-554

BCC
BUDVA

ПАРТИЗАНУ ПРИЈАЈУ БЕЧИЋИ

Подпредсједник Скупштине Црне Горе **Мир Срђа Божовић** отворио је 28. маја у хотелу „Медитеран“ у Бечићима Тридесет осми међународни екипни шаховски фестивал који већ годинама традиционално организују Шаховски савез Југославије и Хотелско-туристичко предузеће „Будванска ривијера“.

Ово најзначајније и најмасовније шаховско такмичење у земљи, окупило је овога пута 2500 учесника из земље и иностранства свих узраса, од основаца до професионалних шахиста. Присути су поздравили предсједник Шаховског савеза Југославије **Миодраг Вуковић**, директор фестивала **Зоран Кнежевић** и предсједник Општине Будва **Жарко Миковић**.

Најважније и најзанимљивије такмичење у оквиру шаховског фестивала у Бечићима, је било финале Купа Југославије за мушки и женске екипе.

Куп Шаховског савеза Југославије за мушки карде освојио је београдски Партизан, који је у последњем колу савладао никшићку екипу „Радоња Бојовић“ са 2,5:1,5 и сакупио 18,5 поена, док је земунски „Агрониверзал“ заузео друго место са 17,5 поена.

У женској конкуренцији пехар је припао екипи „Агрониверзала“ из Земуна са освојених 17,5 поена. На другом месту пласирао се београдски Партизан са 16 поена.

Међународни екипни шаховски фестивал у Бечићима завршен је четвртог јуна.

Р. Павићевић

ЗАВРШЕНО ФУДБАЛСКО ПРВЕНСТВО

ФУДБАЛЕРИ Могрена су овогодишњу трку у Другој А лиги завршили на петој позицији, што представља солидан успјех, ако се узму у обзир све недаће које су клуб током првенства пратиле. Могрен није успио да издржи трку са богатим и моћним клубовима, који су „радили“ и мимо терена и у томе, најмање, успјели. Током првенства истакло се неколико младих фудбалера прије свих Младен Станишић, Марко Пима, Владо Мирковић, Дејан Бошковић али и други, који су управо у овом првенству добили праву шансу и искористили је.

Шеф стручног штаба **Желько Марковић** каже:

– Честитам фудбалерима на игри, на људском понашању. Показали су како се воли клуб, како се изгара за његове боје. Нијесмо имали снаге и моћи да до краја

ТЕНИС

МЕЂУНАРОДНИ ТУРНИР У БУДВИ

ЈОШ августа 93. године ентузијазти из Тениског клуба Будва упутили су захтјев свјетској тениској федерацији тражећи саслансност за организацију међународних тениских турнира.

Након двије године Будва је уврштена у свјетски тениски календар првенствено захваљујући дојену у ИТФ (Интернационал тенис федерацији) **Радмилу Николићу** чијим је залагањем Будва добила зелено свјетло за организацију великих турнира из свјетског тениског календара. У току јуна мјесеца на програму је ветерански турнир у свим категоријама ветерана (од 35 до 75 година). Термини су од 19 – 21 јуна.

Драган Павићевић члан Извршног одбора Тениског савеза Југославије и члан Такмичарске комисије рекао нам је да Будва испуњава све услове за организацију међународних турнира у тенис и овим ветеранским турнирима за који има најава да ће имати учеснике из Америке и Европе већ је ушла у календар ИТФ.

Организатор турнира је ХТП Будванска Ривијера, „Гала спорт“ и Тениски клуб Будва.

Котизација за овај турнир је 100 УС долара, па се сматра да ће трошкови турнира

првенства држимо темпо неупоредиво богатијим и организованијим клубовима. Да није било „игара“ ван терена сасвим сигурно ушли бисмо у Прву лигу. Овако остаје да и ми понешто на сопственим грешкама учимо. Да би се стигло до прве лиге морали смо имати много боље услове за рад као и финансијску подршку. Охрабреје је то што се афирмисало неколико младих играча и то управо младићи поникли у овом клупу. Ту прије свега мислим на Младена Станишића, о којем ће се пуно чuti, затим Марка Пиму, Дејана Бошковића, Дарка Јубановића, Владе Мирковића, Зорана Ђуровића.

С. Гленци

БОЂАРСКО ПРВЕНСТВО

БУДВА У ВРХУ

У ТОКУ је бођарско првенство Црне Горе у којем учествује шеснаест екипа. Одиграна су четири кола, а у врху табеле налази се екипа Будве и један је од највећих кандидата за освајање првог места. Бођари Будве успели су да освоје осам поена и заузму трећу позицију из тиватских клупова, Будућност и Палма.

Поред Будве у првој црногорској лиги такмичи се и екипа мајни која заузима четвртесту позицију са три освојена поена. У Бођарском савезу Будве су нам рекли да ће током тринаестојуљских празника организовати међународни бођарски турнир на којем ће се поред најбољих тимова из Црне Горе и Југославије наћи и клубови из Словеније и Италије.

С. Гленци

ОГЛАС

АГЕНЦИЈА за вођење књиговодства.

Све информације на телефон 44-653 сваког дана од 15 до 17 сати.

Предност – плаћање преко жиро-рачуна.

Тајност података за гарантована.

Т. Николић

МАЛИ ФУДБАЛ

„ТВ МАЈКИ“ РАЗГАЉУЈЕ СРЦА

О НЬИМА се доста зна, али тек ће се – чути. Играј за своју душу, публику и да условно кажемо свог шефа, којему је фудбал више од љубави.

Ријеч је о клубу „ТВ МАЈКИ“ чији момци играју све популарнији мали фудбал. Раније као „ТВ СЕРВИС МАЈКИ“ побиједили су чак на једанаест турнира, а најгори пласман који су обезбиједили био је друго и треће место и то на оним спектакуларним, величким турнирима које су организовале „Вечерње новости“. У њиховим витринама су 32 пехара, три кристалне вазе, 6 похвалница и 12 медаља који говоре о изванредним резултатима на разним такмичењима.

Клуб малог фудбала „ТВ МАЈКИ“ регистрован је под овим именом 6. октобра прошле године код Министарства спорта Црне Горе. С пуно успеха так-

ничи се у лиги Црне Горе, где наступају тако јаке екипе као „Премијер“ из Никшића, „Зомијма“ из Котора, „Подгорчанин“ из Подгорице и други. За овај тим, чије игре одушевљавају љубитеље фудбала не само у Црној Гори наступају: Љубомир Кнежевић, Филип Станишић, Горан Слованић, Борис Миховић, Драган Пићац који је тренер и играч, Предраг Кривокапић, Горан Ђурчић, Божко Зец, Зоран Дулетић, Давор Аликазовић, Веселин Јововић (капитен), Дејан Раденовић, Драган Чавор, Предраг Пејановић, Драган Трипуновић, Дарио Шурина и Здравко Мајкић.

– Иако смо били без спортске дворане, успели смо да обезбедимо опстанак међу најбољима, каже предсједник клуба, инжењер Здравко Мајкић. –

Какав је наш успех илиструје и овај податак: лигу су напустиле екипе „Жељезара“ из Никшића и „Викторија“ из Тивта које имају одличне дворане. – Надамо се да ће се ускоро привести радови на изградњи спортске хале у Будви, тако да ћемо вјеративно у наредном првенству играти пред својом публиком. Која нам је изузетно вјерна и зна као мало која да понесе наше играче. Има и других потешкоћа, обратили смо се на многе адресе захтјевима за помоћ клубу на разне начине и вјерујем да ће бити одзива. Свака нам је помоћ добродошла, јер трошкови такмичења су заиста велики, иако смо аматерска дружина. Уз то треба пуно за спортску опрему и друге нужне потребе. Свима адресамо који нам помогну необично смо захvalни.

С.Ш.Г.

ТРКА МИРА У БУДВИ

У ПЕТАК 26. маја, Будва је била домаћин велике међународне манифестије „Трка мира '95“. која се „трчи“ кроз нашу земљу од 26. маја до осмог јуна, почев од 1987. године. Трка мира одржава се сваке друге године, а овогодишња, пета по реду започела је свечаном церемонијом испред зграде Уједињених нација у Њујорку, када је 15. апри-

ла упалања бакља мира, која ће се након четири мјесеца поново вратити у Њујорк. Трка мира ће на свом путу проћи кроз 80 земаља на свим континентима преваливши раздаљину од 150 хиљада километара.

Поводом Трке мира, на платоу испред хотела „Авала“ приређен је пригодан културно умјетнички програм у коме су

Р.П.

BANEX
BANEX proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

SVE VRSTE GRAĐEVINSKIH POSLOVA STANOVI ZA TRŽIŠTE REKONSTRUKCIJE I ADAPTACIJE

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, tel./fax 086/52-790, tel. 51-764

Оснивач листа Скупштина општине Будва. Издавач Јавно предузеће "Информативни центар" Будва. Директор Рајко Куљача. ВД главни и одговорни уредник Васо М. Станишић. Штампа НЈП "Побједа" Подгорица. Адреса: "Приморске новине" Петра I Петровића 3, поштански фах 14, 85310 Будва. Телефони (086) 51-487 (редакција), 52-024 (општа служба), телефон 52-024. Број жиро рачуна 50710-603-5-2853 код СПП Будва. Годишња претплата (12 бројева) 10 динара, полугодишња (6 бројева) 5 динара.